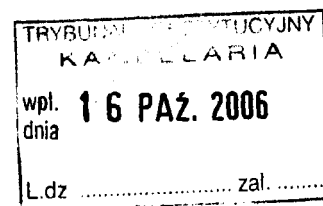

Warszawa, dnia 16 października 2006 r.

Do sprawy:

P 10/06

Trybunał Konstytucyjny

Działając na podstawie art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 102, poz. 643, z późn. zm.), w imieniu Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, przedstawiam wyjaśnienia w sprawie pytań prawnych Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku II Wydział Karny z dnia 7 listopada 2005 r. „czy przepisy art. 212 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny są zgodne z przepisami art. 14 i art. 54 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej?”. Zakres tych pytań, zgodnie z pismem Sądu Rejonowego z dnia 4 kwietnia 2006 r., został rozszerzony o przepis art. 213 Kodeksu karnego, a konstytucyjne wzorce kontroli wskazanych przepisów Kodeksu karnego zostały rozszerzone o związek z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

W związku z powyższymi pytaniami przedstawiam stanowisko, że art. 212 i 213 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny są zgodne z art. 14 i art. 54 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Uzasadnienie

Sąd Rejonowy Gdańsk-Południe w Gdańsku przy rozpoznawaniu wniosku Prokuratora Okręgowego w Gdańsku o zezwolenie na przesłuchanie dziennikarza co do okoliczności objętych obowiązkiem zachowania tajemnicy dziennikarskiej w ramach postępowania przygotowawczego prowadzonego w

sprawie o przestępstwo z art. 212 § 1 Kodeksu karnego, w postanowieniach z dnia 7 listopada 2005 r. zwrócił się z pytaniami prawnymi co do konstytucyjności normy prawnej, którą w opinii Sądu Rejonowego, można skonstruować w oparciu o treść art. 212 i 213 Kodeksu karnego.

W ocenie Sądu wzorcem kontroli art. 212 i 213 Kodeksu karnego ma być art. 14 Konstytucji oraz art. 54 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

Kwestionowane przez Sąd przepisy, w istotnej dla tej sprawy części, stanowią, że:

(art. 212) § 1. Kto pomawia inną osobę, grupę osób, instytucję, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej o takie postępowanie lub właściwości, które mogą poniżyć ją w opinii publicznej lub narazić na utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności podlega grzywnie, karze ograniczenia albo pozbawienia wolności do roku.

§ 2. Jeżeli sprawca dopuszcza się czynu określonego w § 1 za pomocą środków masowego komunikowania, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

(art. 213) § 1. Nie ma przestępstwa określonego w art. 212 § 1, jeżeli zarzut uczyniony niepublicznie jest prawdziwy.

§ 2. Nie popełnia przestępstwa określonego w art. 212 § 1 lub 2, kto publicznie podnosi lub rozgłasza prawdziwy zarzut służący obronie społecznie uzasadnionego interesu, jeżeli zarzut dotyczy życia prywatnego lub rodzinnego, dowód prawdy może być przeprowadzony tylko wtedy, gdy zarzut ma zapobiec niebezpieczeństwu dla życia lub zdrowia człowieka albo demoralizacji małoletniego.”.

Sprzeczność powyższych przepisów ze wskazanymi przepisami Konstytucji, Sąd Rejonowy dostrzega w tym, że w szczególności przepis art. 212 Kodeksu

karnego w istocie ustanawia jako regułę zakaz formułowania pejoratywnych (niepochlebnych) wypowiedzi na temat innych podmiotów, przy czym trudno sobie wyobrazić żeby niepochlebna wypowiedź mogła wywoływać inny skutek niż poniżenie lub utrata zaufania do tego podmiotu. W ocenie Sądu Rejonowego takie ograniczenie swobody wypowiedzi jest zbyt daleko idące, albowiem swoboda wymiany poglądów jest jednym z warunków samorealizacji człowieka i jest jednym z podstawowych filarów demokratycznego społeczeństwa. Wolność prasy miałaby tylko iluzoryczny charakter, gdyby wyłączyć lub ograniczyć możliwość formułowania przez dziennikarzy wypowiedzi o charakterze krytycznym (niepochlebny) nawet jeżeli podawane informacje są prawdziwe, a prezentowane oceny opierają się na faktach. W konkluzji Sąd Rejonowy stwierdza, że ograniczenie wolności prasy i wolności wypowiedzi sformułowane w art. 212 Kodeksu karnego naruszają zasadę proporcjonalności stanowiącą kryterium dopuszczalności prowadzenia ograniczeń wolności konstytucyjnych.

Odnosząc się do powyższych zarzutów należy zauważyć że zarówno w doktrynie jak i orzecznictwie, zwłaszcza Sądu Najwyższego przyjmuje się, że wolność prasy i wolność wyrażania poglądów nie ma i nie może mieć charakteru absolutnego. Wolność słowa, w tym głoszenie poglądów, podlega takim ograniczeniom, jakie są niezbędne dla ochrony między innymi dobrego imienia osób trzecich. Prawo do krytyki osób nie może być wykonywane w taki sposób, aby naruszało dobre imię lub cześć krytykowanego. Wolność prasy jest jedną z „wolności politycznych”, które w praktyce mogą doznawać ograniczeń z uwagi na konieczność zapewnienia wolności jednostki. Tak więc wolność prasy nie może przyjmować postaci nieskrępowanej niczym swobody działania, a tym bardziej nie sposób jej traktować jako samoistnego źródła wartości. Wolność wypowiedzi i prawo do krytyki winno służyć obronie społecznie uzasadnionego interesu. Zniesławienie dokonane ze świadomością nieprawdziwości informacji i ocen o postępowaniu oraz właściwościach innej osoby nie służy temu celowi i jako takie nie powinno korzystać z ochrony udzielanej przez

przepisy Konstytucji ani Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

W doktrynie przyjmuje się, że granicą wolności słowa i wolności prasy jest kłamstwo; tam gdzie ono się zaczyna, kończy się wolność prasy. Wolność wypowiedzi, w tym także prawo do krytyki nie są i nie mogą być nieograniczone, stąd niezbędne są stosowane regulacje prawne. Gdy środki ochrony cywilnej nie są wystarczające, konieczne jest zastosowanie środków karnych. Środki ochrony cywilnej i karnej inne niż pozbawienie wolności nie zawsze okazują się skuteczne, stąd też sankcja karna w postaci pozbawienia wolności może być niezbędna dla ochrony interesu publicznego.

Odnosząc się, w kontekście zasady proporcjonalności, do zarzutów ograniczenia przez przepisy art. 212 i 213 Kodeksu karnego konstytucyjnych wolności określonych w art. 14 i 54 ust. 1, należy poddać analizie możliwość osiągnięcia określonych, pożądaných skutków bez zastosowania sankcji karnych. Jak się wydaje słuszne jest stwierdzenie jednego z autorów analizujących zasadę proporcjonalności jako granicę prawa karania (K. Wojtyczek), że kryminalizacja stanowi z reguły środek najbardziej uciążliwy dla jednostki. Ustanowienie zakazu określonego zachowania pod groźbą kary jest dopuszczalne pod warunkiem, że nie istnieją inne skuteczne środki pozwalające osiągnąć określone skutki. Z zasady konieczności wynika zatem zasada subsydiarności prawa karnego, która nakazuje traktowanie kryminalizacji jako ultima ratio. Ustanowienie określonych sankcji karnych jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy kary mniej surowe nie pozwalają osiągnąć określonych skutków. Próbę wyznaczenia zakresu dóbr, które mogą być chronione przez prawo karne, stanowi art. 31 ust. 3 Konstytucji. Stosowanie zasady proporcjonalności sensu stricto wymaga uwzględnienia wszystkich dóbr, które dana ingerencja państwa chroni, oraz wszystkich dóbr, które dana ingerencja narusza (...). Oceniając konstytucyjność regulacji, należy zatem uwzględnić wszystkie jej koszty społeczne.

W omawianej sprawie wydaje się, że wprowadzone przez art. 212 i 213 Kodeksu karnego ograniczenie wolności określone w art. 14 i 54 ust. 1 Konsty-

tucji jest konieczne w demokratycznym państwie dla ochrony praw innych osób.

Państwo może uznać, że ochrona wartości zderzających się ze swobodą wypowiedzi powinna być realizowana nawet przy pomocy środków o charakterze prawno-karnym. Przykładowo można wskazać, że w sprawie Skałka przeciwko Polsce Europejski Trybunał Praw Człowieka (ETPCZ, 27 maja 2003, 43425/98) uznał, że interesy prawnie chronione, ze względu na które doszło do ingerencji w indywidualną wolność były wystarczająco ważne, aby usprawiedliwić reakcję organów państwowych. Konieczne jest przy tym zachowanie proporcjonalności ingerencji w swobodę wypowiedzi.

Mając powyższe na uwadze wnoszę o orzeczenie jak w sentencji.

MARSZAŁEK SEJMU

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Marek Jurek', written in a cursive style. The signature is positioned above the printed name 'Marek Jurek'.

Marek Jurek